

А. МАТКОВСКИ

ПОДАТОЦИ ЗА НЕКОИ АЈДУТИ ОД ВТОРАТА ПОЛОВИНА НА XVII ВЕК ВО МАКЕДОНИЈА

Оваа статија работена е исклучиво врз основа на документи од сицилите на Битолскиот кадилак што се чуваат во Државната архива на Социјалистичка Република Македонија во Скопје, како и врз основа на многубројната објавена документација на грчки јазик од грчкиот автор Ваздравели. Сицилите од Битолскиот кадилак ползувани се од број 13 до број 29, бидејќи тие се однесуваат за втората половина на XVII век. Документите од сицилите на Битолскиот кадилак, како и документите од Берската и Негушката архива што ги објави Ваздравели, претставуваат извори од прва рака, а пишувани се или препишувани од битолските, односно берските кадии, нивните најби или катиби. Еден дел од овие документи претставуваат оригинали, т.е. документи што се пишувале и што настанале во битолскиот, односно во берскиот шеријатски суд, а тоа се најчесто кратки записници од текот на судењето на некој ајдути, разни пресуди, изјави на очевидци или сведоци, извештаи на комисији што извршиле преглед на некој настан на самото место или разни наредби што ги издавале кадиите и другите локални власти. Другите документи претставуваат веродостојни преписи на оригиналите, а тоа се разни фермани, бужурудији, берати и други наредби што биле упатувани од високите турски власти до кадиите во Битола, Бер и Негуш, а кадиите, нивните најби или катиби ги заведувале во сицилите.

Со исклучок на „Патописот“ на Евлија Челеби што дава податок за еден арамбаџа друга литература која се однесува на Македонија и која дава податоци за поодделни ајдути од овој период не постои. Затоа бевме принудени да се ограничиме само на споменатата документација.

Оваа статија има за цел хронолошки да ги регистрира сите досега познати ајдути од втората половина на XVII век и во таа смисла претставува продолжение на мојата статија „Податоци за некој ајдути од Западна Македонија (период од

1622 до 1650 година“, објавена во Гласник на Институтот за национална историја год. V, бр. 1, Скопје 1961, стр. 99—126.

Во минатата статија дадени беа податоци за 8 арамбаши, еден бајрактар и 55 ајдути или вкупно за 64 лица. Оваа статија дава податоци за 16 арамбаши, еден бајрактар и 93 ајдути или вкупно за 110 лица. Обете статии даваат податоци за 24 арамбаши, 2 бајрактара и 148 обични ајдути или вкупно за 174 лица, кои во текот на XVII век се одметнале од турската власт. Во овие две статии се даваат податоци само за ајдути — христијани, а ајдутите — муслимани од овој период ќе бидат предмет на посебни истражувања во една од наредните статии. Покрај Македонци ајдути имало и Арнаути, Турци, Евреи, Цигани и други, а особено многубројни биле Власите. Се разбира, дека со 1974 ајдути не се исцрпува бројот на оние кои зеле учество во некоја ајдутска дружина или сами дејствувале. Засега се познати само овие 174 ајдути, но авторот на статиите не претендира дека е ова конечен број, туку смета за сигурно дека во иднина ќе се откријат и други досега непознати ајдути и дека ќе се надополни со нови факти животот и дејноста на споменатите ајдути.

I Ајдутски старешини

а) Ајдутски арамбаши

За поодделни арамбаши кои се истакнале со своите акции или биле прочуени постојат повеќе документи и пообилни податоци. За други, пак, податоците се сосем недоволни или оскудни. За оние арамбаши кои имале помногубројна дружина, се трудев, доколку тоа ми беше можно, да ја реконструирам дружината, да ги утврдам имињата на ајдутите што ја сочинувале и да ги набројам сите нејзини акции.

Покрај веќе познатите термини за водачот на ајдутската дружина како што се арапско-турскиот збор „арамбаша“, арапскиот збор „реис“ и словенскиот збор „војвода“ во документите од втората половина на XVII век се сретнува и терминот „башарамија“ што исто така значи „(глава)тар на арамиите“.

Во втората половина на XVII век се познати двојно повеќе ајдути од колку во првата половина на истиот век. Меѓутоа, не е разлика само во бројот, туку и во обимноста на податоците. За арамбашите од првата половина на XVII век податоците се прилично оскудни. Исклучок во тој смисол чинат само арамбашите Петре Дундар и Лошан. Меѓутоа, за арамбашите од втората половина на XVII век податоците се многу побогати, а особено обилни податоци постојат за арамбашите Калогир, Бабо, Никле и други.

Во втората половина на XVII век арамбашаи биле следните:

Арамбашата Бабо. Не се знае точно името на овој арамбаша, но според транскрипцијата на Евлија Челеби името може да му се прочита Бајо, Јано¹⁾ и Бабо²⁾. За овој значаен арамбаша од 1661 година оставил податоци само турскиот патописец Евлија Челеби кој престојувал во Битола кога овој арамбаша со својата дружина која броела околу 500 лица влегол во градот, го нападнал битолскиот безистен и ограбил разна стока во вредност од 70.000 гроша и со пукање и веселби го напуштил градот.³⁾ Од Битола Евлија Челеби отишол во Леринско, Костурско и Кајларско каде имал задача да собира даноци за продолжување војната во Унгарија. По селата на тој терен тој не можел да ги собере даноците, бидејќи дружината на Бабо крстарела низ тие планини. Тогаш тој се одлучил да го побара Бабо и да го моли да му овозможи да ги собере даноците. Ако се точни податоците што Евлија Челеби ги оставил во главата „Авантурата на мојата личност“⁴⁾, тогаш тоа е засега единствен убав опис на ајдутски логор. Во оваа глава тој опишува како ајдутска стража го пречекала со сабји и движејќи се во придружба на стражата, минал низ густа шума, а од десно и лево стоеле вооружани ајдути со куси копја, со два-три пиштола на појас и со остри криви сабји. На неколку места во шумата видел како се подготвува храна за ајдутите и се печело месо, можеби, од 300 овци и свињи. Стотина шивачи кроеле и шиеле алишта за ајдутите и нивните приврженици од ткаенините што ги ограбиле од битолскиот безистен. Арамбашата Бабо го опишува како имал црвен прслук, бил гологлав и со бричена брада⁵⁾. Бабо го прашал Евлија како не се плаши да дојде во планина? Тој му одговорил дека морал тоа да го направи, бидејќи немам друг излез и дека според верата на Мухамеда и Христа се надева дека нема да го снајде смрт. Му објаснил дека Мелек-паша го испратил да собира „нузул“ од селата на тие планини и ќе му бара сметка. Ако му каже дека не можел да ги собере даноците, тој за тоа ќе му бара потврда од кадијата. А кадијата таква потврда не дава. За да си ја спасам душата, ја ставив главата во торба и дојдов при вас. Ете ми ја главата-завршил Евлија Челеби. „Пријателе — рекол Бабо — ти

1) Евлија Челеби „„Путопис“ II. Превод од Хазим Шабановиќ, Светлост, Сарајево 1957, стр. 59.

2) Кај бугарските преводачи името му е Бабо. Види Евлија Челеби од А. Шоповъ. Пер. сп. XII, годишнина XIII, св. 3, София 1901, стр. 187, Дървинговъ, Евлија Челеби и западнитѣ бѣлгарски земи, София 1943, стр. 24.

3) А. Шоповъ, Евлија Челеби. Пер. сп. XII, годишнина XIII, св. 3, София 1901, стр. 187.

4) Дървинговъ, Евлија Челеби и западнитѣ бѣлгарски земи. София 1943, стр. 24.

5) Исто.

немаш вина. Виновни се кадиите и вилаетските притеснителі кои прават злосторства на рајата. Ако даде господ, ќе го отепаме тој кадија за поука на сите“. Разговорот продолжил пријателски и свршил во полза на Евлија Челеби⁶⁾.

Арамбашата Никле, син на Скокле од село Буково, Битољско. Дружината на арамбашата Никле од село Буково брела над 10 лица. Бајрактар на дружината бил Јован, син на Пејо од село Сопотница, Битољско. Во октомври 1661 година оваа дружина го нападнала чифликот на Коџа-бег заде Мехмед Челеби во селото Раково⁷⁾. Го врзале сопственикот на чифликот Мехмед Челеби и неговите двајца чифчии Јован и Божин, кои живееле во куќите на чифликот. Сите тројца биле мачени и им ги гореле градите за да кажат каде им се наоѓаат скапоцените работи. Од тепање Коџа-бег подоцна умрел⁸⁾. Кога им кажале, ајдутите опљачкале повеќе од 2000 акчиња, 2 копја, едно ќебе, куќии за чување накит, еден сребрен синцир, еден чифт сребрени обетки, четири везени шамии и еден топ ленено платно. Сите овие предмети биле однесени во куќата на арамбашата Никле во село Буково. Од оваа дружина властите успеале да го фатат бајрактарот Јован кој кажал каде биле сокриени ограбените предмети. Луѓето на власта ја претресле куќата на Никле и ги нашле сите предмети, но не и арамбашата кој бил избеган. Ова се случило во октомври 1661 година⁹⁾. Во септември 1662 година пак се споменува Никле, сега како бајрактар на дружина од десет лица. Во септември 1622 година оваа дружина ги нападнала куќите на Никола, син на Стојан, на Димо Коча и на Велко во село Ниже Поле. Никола, Димо и Велко избегале, но ајдутите ги фатиле нивните жени и им ги гореле градите за да кажат каде им се скапоцените работи. Ограбиле разни сребрени предмети и нешто облека. Ограбените работи ги сокриле и ги оставиле на чување кај Петре, син на Алфо, соколар, жител на селото Љубојно во Преспанска каза и во куќата на Божан кој бил соучесник во нападот на чифликот на Коџа-бег и бил негов чобан. Некои предмети биле оставени и во куќата на Никле. Никле бил осуден на смрт и предаден на битолскиот забит Мусли-ага да го егзекутира. Ова се случило на 21 септември 1662 година.¹⁰⁾

Во оваа дружина биле следниве лица:

1. Никле, син на Скокле од село Буково, арамбаша.
2. Јован, син на Пејо од село Сопотница, бајрактар.¹¹⁾

⁶⁾ Исто.

⁷⁾ Сицил 18, лист 4а, бр. на док. 2. Меѓутоа, во сицил 18, лист 51б, бр. на док. 2 пишува дека чифликот му бил во селото Бериково, Охридско. Сметам дека во вториот документ селото е погрешно напишано.

⁸⁾ Сицил 18, лист 51б, бр. на док. 2.

⁹⁾ Сицил 18, лист 4а, бр. на док. 2.

¹⁰⁾ Сицил 18, лист 51б, бр. на док. 2.

¹¹⁾ Сицил 18, лист 4а, бр. на док. 2.

3. Нестор од село Дихово, отпрвин мартолоз а потоа ајдутин.
4. Стојо од село Секирани, ајдутин.
5. Велче, син на Божан од село Мал Герман, ајдутин.
6. Петко, син на Стојан од село Мал Герман, ајдутин.
7. Божан од село Раково, чобан на Коџа-бег.

Познато е дека оваа дружина имала над десет лица, другите ајдути не се познати. Споменативе ајдути, освен Божан, сите биле фатени и егзекутирани.¹²⁾

Арамбашата Продан, син на Атанаса од село Карбуница, Кичевско. Мартолоз-башијата Рале, бил одреден да ги гони ајдутите во Битолската каза, успеал да го фати арамбашата Атанас од село Карбуница што дошол во Битолската нахија со 70 души ајдути. Дружината на Атанаса дејствувала дење и ноќе, а особено напаѓала на патници. Рале го довел Атанаса на суд и барал да се накаже. Атанас не признавал дека бил ајдутин. Тогаш во судот бил доведен Мехмед, син на Хасан, кој изјавил дека кога патувал низ Битолската нахија и кога дошол во близината на селото Демир Хисар се појавил Атанас со своите ајдути. „Ме заобиколи од сите страни, ме фати и сигурно би ме отепал да не ми укажаа помош жителите од селото“.

Ајаните и другите првенци од Кичевската каза кога дознале дека бил фатен овој ајдутин за да не стане грешка испратиле во Битола човек кој лично го познавал. Кога го видел потврдил дека е тој. Тогаш Атанас признал дека бил ајдутин. Атанас бил осуден на смрт на 18 јуни 1662 година и бил предаден на битолскиот забит Мусли-ага за да го егзекутира.¹³⁾

Арамбашата Нано. За овој арамбаша постојат сосем малку податоци. Не се знае од кое село бил, нити нешто повеќе за неговата ајдутска дејност. Познато е само дека во летото 1663 година дејствувал со група ајдути на теренот околу Корча, Битола и Лерин. Многу луѓе се жалеле до Румелискиот диван дека од оваа ајдутска група немаат спокојство и дека се принудени да го напуштат вилаетот и да се разбегаат. За да ја уништи оваа ајдутска дружина бил испратен Ајдин-ага со наредба да тргне против него со војска или со цивили. Била распишана награда за оној кој ќе ја отсече и донесе главата на Нано.¹⁴⁾

Арамбашата Петко Марко од село Вакаф Букри, Битолско. Против овој ајдутин двапати се организирила потера. Првата потера на чело со Осман-ага не успеала да го фати. Втората потера на чело со Али-ага успеала да го фати и тоа во неговото родно место Вакаф Букри. Шест месеци пред неговото

¹²⁾ Сицил 18, лист 51б, бр. на док. 2.

¹³⁾ Сицил 18, лист 41а, бр. на док. 1.

¹⁴⁾ Сицил 18, лист 74а, бр. на док. 1.

фаќање во градот Костур се појавила чума и за да се спаси од неа, богатиот костурчанец Христо, син на Петко, заедно со својот малолетен син Рале се евакуирал во селото Ракита, близу Лерин. Арамбашата Петко со уште четворица ајдути го нападнале ноќе костурчанецот Христо, му го зеле синот, го одвеле во планина и го уцениле со голема сума од 450 гроша. По добиената сума Рале бил пуштен. Кога арамбашата бил фатен, на судот како сведок се појавил и Христо кој го оптужил за ограбување на неговиот син. На судот Петко не признавал и ја негирал оптужбата на Христо. Меѓутоа, на судењето кое станало ооклу 14 декември 1668 година биле доведени и повеќе жители од неговото село Вакаф Букри кои исто така го теретеле Петка. Не е познато со каква казна бил осуден.¹⁵⁾

Арамбашите Калогир и Пердикар. Не е познато од кое место бил Калогир, нити колку време бил ајдутин. За Пердикар се знае дека бил од Негуш.¹⁶⁾ Дружината на овие арамбашии броела 13 лица и дејствувала во планините околу Бер и Негуш. Од повеќе документи се гледа дека скоро сите ајдути од оваа дружина биле постепено ликвидирани или в борба или биле фатени и обесени. За ликвидација на оваа ајдутска дружина најголема заслуга имал Јован Теодос,¹⁷⁾ мартолоосбашија одреден да ги гони ајдутите во Берско и забитот на Бер Омер-ага.¹⁸⁾ Не е познато од кога оваа дружина почнала да дејствува. Прв помен има од јуни 1669 година.¹⁹⁾ Меѓутоа, постојат индикации дека и пред 1669 година дејствувала повеќе години. Поединци од оваа дружина последен пат се споменуваат во јануари 1682 година.²⁰⁾ Со помош на повеќе документи успеавме да ја реконструираме оваа дружина, освен 2—3 ајдути кои останаа непознати. Познати ајдути од оваа дружина биле:

1. Коста Димо, овчар во манастирот кај селото Продром. Од оваа дружина прв обесен во јуни 1669 година. Во дружината бил 7 месеци и тоа од ноември 1668 до јуни 1669 година.²¹⁾

2. Панајот Графа од село Кустохор, Берско, фатен и обесен на 19 јуни 1670 година.²²⁾

3. Христо Влаху од казата на Цума Пазари. Не е познато дали некогаш бил фатен.²³⁾

15) Сицил 20, лист 9а, бр. на док. 1.

16) Ιωαν Βασδραβελλη, Αρμότολοι και κλεφτες, Τεσσαλονικη 1948, бр. на док. 11.

17) Ιωαν Βασδραβελλη, Αρχειον Βεροιας—Ναουσης 1598—1886 Τεσσαλονικη 1954, бр. на док. 98.

18) Исто док. бр. 57.

19) Исто.

20) Исто, док. бр. 98.

21) Исто, док. бр. 57.

22) Αρματολοι, док. 7, Αρχειον Βεροιας, док. 62.

23) Исто.

4. Димо Влаху од казата на Цума Пазарн. Не е познато дали некогаш бил фатен.²⁴⁾

5. Стојан Јован од село Делиман, Берско, фатен и осуден на смрт на 13 април 1671 година.²⁵⁾

6. Полизо, не е познато од кое село бил, го фатиле и му ја отсекле главата во летото 1671 година.²⁶⁾

7. Андреа Шербети од Негуш, бил фатен и осуден на смрт со бесење на 30 ноември 1671 година.²⁷⁾

8. Пандели Димо од село Флорија, Берско, осуден на смрт на 9 март 1673 година.²⁸⁾

9. Мосху Кирјаку од село Неокастрон, Берско, осуден на смрт со бесење на 7 април 1673 година.²⁹⁾

10. Кирјаз Јован од село Бошова, Берско, обесен на 25 април 1673 година.³⁰⁾

11. Паску Коста од село Ставрос, Берско, последен обесен во јануари 1682 година.³¹⁾

Прави впечаток дека многу имиња на ајдутите од оваа дружина се влашки.

За арабашите Калогир и Пердикар, во документите се вели дека биле „баш арамии“, т.е. главатари на ајдутите. Нивната дружина во летото 1669 година влегла во селото Раѓани, ја нападнала куќата на селанецот Панајот, го убила и му го ограбила целиот имот. Во време на нападот половина од дружината била околу куќата на стража, а другата половина влегла внатре и го ограбила имотот.³²⁾ Потоа, оваа дружина ги пречекувала богатите патници и ги ограбувала и влегла во куќите на Стамат и Павле во село Горна Ложица. Во оваа акција дружината изгубила еден свој човек, а тоа бил Панајот Графа кој бил фатен во време на делото.³³⁾ Многубројна е дејноста на оваа дружина: таа го нападнала и го ограбила чифликот на Мехмед-ага во селото Ликовица, во селото Јанчишта го отепала истакнатиот Ахмет-бег и неговиот син Мехмед Челеби, во селото Делиман ја ограбила куќата на селанецот Коста од каде што дигнала многу храна, покрај реката на селото Купаново отепала еден христијанин,³⁴⁾ во селото Флорија ја ограбила ку-

²⁴⁾ Исто.

²⁵⁾ Арχειон Вероиас, док. 72

²⁶⁾ Исто, док. 76.

²⁷⁾ Арματοлои, док. 11; Арχειон Вероиас, док. 76.

²⁸⁾ Арχειон Вероиас, док. 84

²⁹⁾ Исто док. 85; Арματοлои, док. 12

³⁰⁾ Арχειон Вероиас, док. 86

³¹⁾ Исто, док. 91.

³²⁾ Исто, док. 57.

³³⁾ Исто док. 62; Арματοлои, док. 7

³⁴⁾ Арχειон Вероиас, док. 72

ката на Алексо и го убила неговиот брат Стамат, а жената на Стамат ја изгореле,³⁵⁾ потоа влегла во куќата на Михо Диму од истото село, го мачела Миха и неговата жена со огин за да кажат каде им се скапоцените работи,³⁶⁾ на четворица зимии од селото Бошова им ги запалиле куќите, во селото Кастања ја урнала куќата на Ликату и му го ограбила имотот, во селото Бушјани влегла во куќата на Јован, му ја изгореле жената и му го ограбија имотот,³⁷⁾ во селото Тарамон ја ограбиле куќата на еден калуѓер, му зеле многу храна а него го отепале.³⁸⁾ Во документите се вели дека оваа дружина извршила многубројни дела против исламската држава.³⁹⁾

Во пролетта 1670 година првиот арамбаша Калогир бил ликвидиран. За ова постојат два документа од јуни 1670 година во кои се споменува дека Калогир веќе бил ликвидиран, но не се кажува на кој начин.⁴⁰⁾ По сè изгледа дека загинал в борба.

За вториот арамбаша на оваа дружина Пердикар во еден документ од ноември 1671 година се вели дека бил фатен и убиен со отсекување на главата.⁴¹⁾

По сè изгледа дека во оваа дружина се смениле четири арамбаша. По загинување на двајцата споменати, за арамбаша дошол Полизо. Тој бил арамбаша кратко време, бидејќи набрзо го фатиле и му ја отсекле главата во 1671 година.⁴²⁾ Последен арамбаша бил Андреа Шербети кој ја водел дружината сè до 30 ноември 1671 година кога бил фатен и осуден на смрт со бесење.⁴³⁾

Некои ајдути од оваа дружина продолжиле со ајдутство и по загинувањето на нивните арамбаша сè до 3 јануари 1682 година кога бил фатен и обесен последниот за нас познат ајдутин од оваа дружина Паску Коста.⁴⁴⁾

Арамбашата Полизо од Негуш.⁴⁵⁾ Полизу (Полизо) бил во дружината на арамбашите Калогир и Пердикар. По смртта на овие двајца тој станал арамбаша, но по кратко време бил фатен и му била отсечена главата во 1671 година.⁴⁶⁾ Други податоци за овој арамбаша не постојат.

35) Исто, док. 84.

36) Исто док. 84 и 85; *Αρματολοι*, док. 12

37) *Αρχειον Βεροιας*, док. 86

38) Исто, док. 98.

39) Исто док. 76; *Αρματολοι*, док. 11

40) *Αρχειον Βεροιας*, док. 62; *Αρματολοι*, док. 7

41) Исто док. 76; *Αρματολοι*, док. 11

42) Исто.

43) Исто.

44) *Αρχειον Βεροιας*, док. 98

45) *Αρματολοι*, док. 11

46) *Αρχειον Βεροιας*, док. 76

Арамбашата Андреја Шербети од Негуш. Прочуениот мартолоз Теодос кој успеал да фати повеќе ајдути во Берско и Негушко и да ја ликвидира дружината на прочуените арамбаша Калогир и Пердикар, успеал да го фати и арамбашата Андреја. Штом го фатил го ставил во пранги и така го донел во суд каде што го обвини дека го дигнал знамето на бунтот и дека дејствувал против исламската држава правејќи разни убиства и грабежи. Тој дејствувал во дружината на прочуените арамбаша Калогир, Пердикар и Полизо, а по нивното загинавање тој станал арамбаша и дејствувал сè до 26 ноември 1671 година кога бил фатен.⁴⁷⁾ На судот биле повикани 9 лица, сите од Негуш кои се заколнале и потврдиле дека фатениот е Андреја Шербети, кој заедно со претходните тројца арамбаша го дигнал знамето на бунтот и напаѓале по полињата и планините на Берската каза. Судот го осудил Андрија на смрт со бесење и на 30 ноември бил предаден на егзекуторот.⁴⁸⁾

Арамбашата Валавани Ѓорѓи од село Дољани, Берско. Валавани бил прочуен арамбаша, кој со својата дружина што имала 20—30 ајдути дејствувал во Берско и Негушко.⁴⁹⁾ Не е познато од кога почнал да се занимава со ајдутство. За прв пат се споменува во април 1681 и потоа постојат податоци сè до 3 декември 1686 година кога бил обесен.

Од ајдутите што биле во неговата дружина познати се само неколку имиња и тоа:

1. Стојан Никола од село Деспотица (?), Берско, обесен на 23 април 1681 година.⁵⁰⁾

2. Пројо Стојан од село Брајнат, Берско, обесен на 28 април 1681 година.⁵¹⁾

3. Димо Хрисостомо од село Брајнат, Берско, обесен на 28 април 1681 година.⁵²⁾

4. Стојко Пано од село Козлу Кој, Кајларско, обесен на 18 мај 1681 година.⁵³⁾

5. Апостол Ѓорѓи од село Негуш, Берско, обесен на 20 јули 1681 година.⁵⁴⁾

6. Димче.

7. Фоти

За последниве двајца не постојат никакви други податоци.

⁴⁷⁾ *Αρχατολοι*, док. 11

⁴⁸⁾ *Αρχειον Βεροιας*, док. 76

⁴⁹⁾ Исто, док. 122.

⁵⁰⁾ Исто, док. 93.

⁵¹⁾ Исто.

⁵²⁾ Исто, док. бр. 94.

⁵³⁾ Исто, док. бр. 95.

⁵⁴⁾ Исто док. бр. 96; *Αρχατολοι*, док. 8

Арамбашата Валавани бил фатен од Ебу Бекир-ага. На судот тој не ја признавал својата дејност. Тогаш Ебу Бекир-ага во судот ги донел следните сведоци: Димо Стаматиу, Коста Диму, Ѓорѓи Стоју, Мано Павлу, Стерја Јоану и Атанас Пеѓу, кои изјавиле дека Валавани бил прочуен ајдутин кој вршел убиства, палења и грабежи. Тој ја ограбил храната на Стамата, а него го изгорел во сопствената куќа. На 3 декември 1686 година судот го осудил на смрт со бесење.⁵⁵⁾

Арамбашата Димо Коло од село Поздивиште, Костурско. Овој арамбаша се споменува во 1682 година со дружина која броела 28 лица. Во неговата дружин биле следниве лица:

1. Андон од с. Цапари.
2. Првиот син на Андона од с. Цапари.
3. Вториот син на Андона од с. Цапари.
4. Гоше, син на Дирче од с. Цапари.
5. Доне, син на Мирче, брат на Гоше од с. Цапари.
6. Гого Нико од с. Цапари.
7. Тодор Шотин од с. Цапари.
8. Братот на Тодор Шотин од с. Цапари.
9. Пиндар од с. Илино.
10. „Мадри Мачкаоглу“ од с. Пресла.
11. Овчарот на „Мадри Мачкаоглу“ од с. Пресла.
12. Еден чифчија од селото Удово.
13. Кочо од селото Претор.
14. Никола од с. Претор.
15. „Копилаш“ од селото Претор.
16. Еден калуѓер.
17. Михајло од селото Слимница.
18. Бучан од селото Слимница.
19. Митре од селото Пештани.
20. Пиндар, чифчија од чифликот на Нух-ага.
21. Костадин, чифчија од чифликот а Нух-ага.
22. Димо од селото Делковци и уште 6 други ајдути чии имиња не се познати.

Не е познато колку време дејствувала оваа дружина, познато е само дека во 1682 година ги нападнале куќите на трговците Мано и Никола, од село Магарево од каде ограбиле 80 златници, две ипол оки сребро и разни други предмети, а куќите им ги запалиле и во нив ги изгореле таткото и жената на Мано. До 1682 година ниеден од овие ајдути не бил фатен кога се издала наредба да се фатат.⁵⁶⁾

⁵⁵⁾ Археион Βεροιας, док. 122

⁵⁶⁾ Сицил 25, лист 47б, бр. на док. 1.

Арамбашата „Дели-Балта“. За овој арамбаша постојат со-сем малку податоци. Се споменува во есента 1686 година кога со својата дружина го нападнал караванот што поминувал низ дервенот Горничево и го ограбил. Му ги зел сите предмети и коњите. Засега е познато само едно лице од неговата дружина. Тоа бил Коло, син на Стојко од село Магарево. Колку време дејствувал и што било на крајот со него не е познато.⁵⁷⁾

Арамбашата Степан, син на Јане од селото Крушоради, Леринско. Мартонос-башијата Шахин од село Дебреште, Прилепско успеал во летото 1687 година да го фати Степана во планината на село Маково, во Мариовско. На судот Степан призна дека бил арамбаша две години и дека имал дружина од 48 ајдути. Од овие 48 ајдути не е познато ни едно име. Во летото 1687 година, судот донел одлука Степан да се уништи.⁵⁸⁾

Арамбашите Балабан и Бурзак (Брзак). Не е познато од кои села биле овие арамбаша, нити пак се знае големината на нивната дружина. Познато е само дека во нивната дружина биле Митан, син на Пејо и Петко, син на Коста од селото Ра-добор. Пролетта 1689 година Митан и Петко биле фатени од му-баширот Мустафа-ага и, бидејќи тие не признавале дека биле во дружината на арамбашите Балабан и Бурзак, биле повикани неколку сведоци кои тоа го потврдиле.⁵⁹⁾ Можеби, арамбашата Балабан и напред споменатиот арамбаша Валавани да се едно исто лице. Во ова се сомневам порди сличноста во името и времето на дејствувањето. Првиот дејствувал во 1686, а вториот во 1689 година. Името Валавани, како што Ваздравели го дава во преводот, можеби е само грчка верзија на името Балабан. Бидејќи во грчкиот јазик не постои буквата „б“, можеби Ваздравели го правел со „В“. Меѓутоа, овде ги споменувам како двајца, бидејќи постои документ дека Валавани бил осуден на смрт во 1686 година и мала е можноста на некаков начин да се спасил и повторно да се јавил како Балабан.

Арамбашата Каракаш Јован Папазоглу од село Невеска, Леринско. Во јануари 1693 година три бајрака ајдути⁶⁰⁾ го нападнале станот на Алија во селото Јаси Кој (?), во казата Гумуџина го отепале неговиот татко, брат му и една негова робинка, ограбиле 4000 златници, 33 кесиња⁶¹⁾ со акчиња, 70 куркови, 20 сребрени коњски опреми, една сребрена сабја, 10 тешки мечеви, 6 сребрени топузи и други предмети.⁶²⁾ Во овој напад зеле учество повеќе ајдутски дружини. Едната дружина била

⁵⁷⁾ Сицил 26, лист 25а, бр. на док. 2. Сицил 26, лист 54б, бр. на док. 1.

⁵⁸⁾ Сицил 26, лист 62а, бр. на док. 1.

⁵⁹⁾ Сицил 26, лист 10а, и 10б, бр. на док. 2.

⁶⁰⁾ Сицил 28, лист 49б, бр. на док. 3.

⁶¹⁾ Едно кесе имало 500 гроша.

⁶²⁾ Сицил 28, лист 49б, бр. на док. 2.

на чело со арамбашата Каракаш Јован од селото Невеска, Леринско кој имал дружина од 25 ајдути. Во овој напад уште зеле учество 3 ајдути од село Писодери, Леринско, 7 од село Клисуре, Костурско, 20 од село Николица, Костурско.⁶³⁾ По нападот сите овие се распрснале по споменатите села. До јули 1694 година турските власти успеале да фатат само двајца ајдути, а за другите се издала наредба бездруго да се фатат. Меѓутоа, во еден документ се споменува дека забитите и субашите од споменатите села им помагале на ајдутите и затоа било тешко да се фатат.⁶⁴⁾

б) Ајдутски бајрактари

Во втората половина на XVII век се споменуваат двајца бајрактари, и тоа подолу споменатите Јован и Никле, син на Скокле од село Буково, Битолско кој до 1661 година бил арамбаша, а потоа се јавува како бајрактар.⁶⁵⁾ Во бајрактари Никле не е посебно обработен, бидејќи е тоа сторено во претходната глава од причина што Никле бил повеќе време арамбаша. Затоа овде се уврстува само еден бајрактар.

Бајрактарот Јован, син на Пејо од село Сопотница, Битолско. Јован бил бајрактар во дружината на арамбашата Никле од село Буково која броела над 10 души. Во октомври месец 1661 година оваа дружина го нападнала чифликот на Коца-бег заде Мехмед Челеби во селото Раково. Го врзаа Мехмед Челеби и неговите чифчии Јован и Божин кои живееле во куќите на чифликот. Ги мачеле и им ги гореле градите за да кажат каде се чуваат скапоцените работи. Кога им кажале, ајдутите ограбиле повеќе од 2000 акчиња, две копја, едно ќебе, кутии за накит, еден сребрен синцир, еден чифт сребрени обетки, четири везени шамии и еден топ ленено платно.

На сослушувањето Јован рекол дека повеќе од 10 души ајдути се придружиле на Никле од село Буково и тие го нападнале чифликот. И тој бил повикан, но не отишол. Меѓутоа, признал дека му е познато дека ограбените предмети се наоѓаат во куќата на Никле во селото Буково. Верно, сите ограбени предмети биле пронајдени во споменатата куќа ама Никле бил избеган.

Судот се распрашал за поведението на Јован и повеќе лица што беа сослушани изјавиле дека Јован се движел со ајдутите и често бил нивни бајрактар. Тие побарале Јован да се ликвидира. Меѓутоа, судот одлучил да го испрати како веслач на бро-

⁶³⁾ Сицил 28, лист 31б, бр. на док. 2 и сицил 28, лист 49б, бр. на док. 2.

⁶⁴⁾ Сицил 28, лист 49б, бр. на док. 3.

⁶⁵⁾ Сицил 18, лист 51б, бр. на док. 2.

Довите од царската морнарица каде ќе служи цели седум години додека се поправи. Ова се случило во октомври 1661 година.⁶⁶⁾

II Ајдути

За разлика од првата половина на XVII век, во овој период се сретнуваат повеќе ајдути, кои биле во состав на некоја ајдутска дружина, а помалку што дејствувале сами. Потоа, во овој период не се сретнуваат ајдути што дејствувале 10, 15, 20 и повеќе години како што тоа било случај во првата половина на XVII век, туку дејствувале пократко, а најмногу до пет години и биле факани или в борба ликвидирани. Фатените ајдути често ја признавале својата дејност, а тоа докажува дека биле поставани на големи маки, иако во документите обично пишува дека „признале без притисок и принуда“. Ајдути од овој период биле:

Киро син на Рале од село Свети Тодор, Битолско. Стале Кузман и Јовче Рале, жители на село Могила го оптужиле споменатиот Кире дека бил ајдутин и дека од нивното село ограбил 52 вола. Поради тоа што биле лишени од работен добиток, жителите на селото Могила ја прекратиле земјоделската работа. Бидејќи Кире ја негирал тужбата на Стале и Јовче, судот повикал неколку жители од селото Свети Тодор за сведочење. Тие посведочиле дека двата последни вола што тој ги ограбил биле на Стале и Јовче. Потоа судот повикал уште неколку лица од неговото село Свети Тодор за да кажат што знаат за неговото поведење. Биле повикани и Хаци Мехмед и христијанинот Пропо од Битола. Сите тие изјавиле дека постојана дејност на Кире било ајдутството и дека се трудел да прави бунт во земјата. Се дружел со ајдутите и на многу луѓе им ги запалил куките и плевните. Поради тоа, тие изјавиле дека е потребно на секој начин да се уништи. Врз основа на ова меѓу 12 и 20 август 1657 година Киро се предаде во рацете на Мехмед-ага, забит во градот Битола кој доби наредба да го езекутира.⁶⁷⁾

Велче и Пејо од село Буф, Битолско. Овие двајца, заедно со неколку души други ајдути од истото село, ја нападнале куќата на Илјас-бег во селото Лажец. За време на нападот, во куќата на Илјас-бег беше на гости неговиот брат сарачот Дервиш. Ајдутите и двајцата ги тепале, веројатно, за да кажат каде им се скапоцените работи. Илјас-бег бил тепан со стап, а брат му бил тешко ранет по забите, главата, левата рака и стомакот. Жителите на селото Лажец дошле во помош на Илјас-бег и брат му Дервиш и ајдутите се разбегале. Ова се случило меѓу 26 и 9 септември 1657 година.⁶⁸⁾

⁶⁶⁾ Сицил 18, лист 4а, бр. на док. 2.

⁶⁷⁾ Сицил 15, лист 24б, бр. на док. 1.

⁶⁸⁾ Сицил 15, лист 25а, бр. на док. 5.

Марко, син на Гале; Митре, син на Аврам; Горго, син на Русин; Робе, син на Пејо од село Велушино, Битолско. Кадџата од градот Битола соопштил меѓу 9 и 18 октомври 1658 година на забитот во село Велушино Салих Челеби дека гореспоменатите 4 лица се ајдути и му наредил да ги фати и да ги доведе во Битола на суд. Дали биле фатени и што било понатака со нив не е познато.⁶⁹⁾

Крсте од село Буково, Битолско. Ибрахим-ага, кој бил забит во градот Битола, го фатил и го довел во Шеријатскиот меџлис ајдутиот Крсте од село Буково. На сослушувањето во 1658 година Крсте признал дека се движел со ајдути и дека упаѓал во разни места правејќи бунтови и штети. Било одредено да се накаже, но не се споменува со каква казна.⁷⁰⁾

Митре од село Халевени, Битолско. Гореспоменатиот Ибрахим-ага, кој бил вилаетски забит во градот Битола, го фатил и го довел во Шеријатскиот меџлис ајдутиот Митре од село Халевени кој бил фатен заедно со неколку други ајдути и тоа со оружје в раце. На сослушувањето во 1658 година Митре признал дека се движел со ајдути и дека заедно со нив напаѓал на патници. Митре бил даден во рацете на забитот за да го казни, но не се споменува со каква казна.⁷¹⁾

Петко син на Јане. Не се знае од кое село бил. Познато е само дека бил фатен во селото Маловиште, Битолско, но во селото дошол од некое друго место. Го фатиле 1658 година луѓето на вилаетскиот забит Ибрахим-ага и го довеле во судот. На прашањето признал дека бил ајдутин и дека напаѓал на повеќе места. Бил даден на забитот да го казни, но не се споменува со каква казна.⁷²⁾

Мишо од село Маловиште, Битолско. Луѓето на вилаетскиот забит од градот Битола Ибрахим-ага го фатиле и го довеле в суд ајдутиот Мишо од село Маловиште. Ибрахим-ага тврдел дека Мишо бил ајдутин кој правел бунт во земјата и барал истиот да се уништи. На сослушувањето во 1658 година Мише признал дека бил ајдутин и како резултат на тоа бил предаден во рацете на споменатиот забит за да го казни, но не се споменува со каква казна.⁷³⁾

Димо од село Магарево, Битолско. Ибрахим-ага, кој е вилаетски забит во Битола го фатил и го довел во Шеријатскиот меџлис ајдутиот Димо од село Магарево. Во судот Ибрахим-ага тврдел дека Димо бил опасен ајдутин кој правел бунт во земјата и барал да му се одреди смртна казна. На сослушува-

69) Сицил 17, лист 70б, бр. на док. 3.

70) Сицил 16, лист 4а, бр. на док. 4.

71) Сицил 16, лист 4а, бр. на док. 5.

72) Сицил 16, лист 5б, бр. на док. 6.

73) Сицил 16, лист 6а, бр. на док. 1.

њето Димо признал дека бил ајдутин и на многу места ограбувал. За поведението на споменатиот ајдутин беа сослушани муслиманите Хзр Кетхудазаде Ахмед-ага и муеззинот Јусуф Челеби, кои го подржале предлогот на Ибрахим-ага Димо да се ликвидира и „се постапило според изложеното“, т.е. во 1658 година бил осуден на смрт.⁷⁴⁾

Грујан од село Света Петка, Битолско. Вилаетскиот забит од градот Битола Ибрахим-ага го фатил и го довел во Шеријатскиот меџлис ајдутиот Грујан од село Света Петка. На судот Ибрахим-ага барал да се Грујан ликвидира, бидејќи правел бунт во земјата. На сослушувањето Грујан признал дека бил ајдутин и дека напаѓал на многу места. За поведението на овој ајдутин биле прашани Хзр Кетхудазаде Ахмед-ага и муеззинот Јусуф Челеби, кои се согласиле со предлогот на Ибрахим-ага Грујан да биде ликвидираан и бил осуден на смрт. Ова се случило во 1658 година.⁷⁵⁾

Треба да се напомене дека споменатиот Ибрахим-ага бил многу активен и успеал да фати поголем број ајдути. Од него биле фатени Крсте од село Буково, Митре од село Халевени, Петко син на Јован, Мишо од село Маловиште, Димо од село Магарево и Грујан од село Света Петка. Овие шест лица, веројатно, биле фатени наеднаш како една ајдутска дружина и можеби затоа не можеле да одрекуваат и сите признале дека биле ајдути. За двајцата последни ајдути сигурно се знае дека биле осудени на смрт, а за првите четворица може да се претпоставува дека исто така биле осудени на смрт, но за тоа нема директни податоци.

Јовко, Илија и Иван сите од село Беранци, Битолско. Јовко бил син на Кочо Јове од село Беранци. Илија бил чобанин на Дервиш Кадиогул. Овие двајца, заедно со уште 5—6 други ајдути меѓу кои бил и братот на Илија Иван, го нападнале во близината на селото Лисолај стадото на Реџеп, жител на градот Битола и му однеле 20 овци и 10 кози. Јовко и Илија биле фатени, Иван и другите ајдути успеале да избегаат. Фатените ајдути, Илија и Јовко, на сослушувањето не признале. Тогаш во судот биле доведени очевидците Никола и Митре од селото Лисолај, кои потврдиле дека Јовко и Илија заедно со уште 5—6 други ајдути го нападнале стадото на Реџепа и виделе како ајдутите однеле 20 овци и 10 кози. Бидејќи нивните сведочења беа примени како точни, Јовко и Илија се предадоа во 1658 година на забитот да ги казни, но не се наведува со каква казна.⁷⁶⁾

Стојан од Охридско. Не е познато од кое село бил Стојан. Во документот се вели дека бил од Охридска каза. Неколку жители од дервенското село Ѓавато го фатиле Стојана и го до-

74) Сицил 16, лист 6б, бр. на док. 2.

75) Сицил 16, лист 7а, бр. на док. 2.

76) Сицил 16, лист 16а, бр. на док. 2.

веле во Шеријатскиот меџлис обвинувајќи го дека соработувал со ајдутски дружини и дека и самиот бил ајдутин. Меѓутоа, тужителите немале доволно докази за неговаат дејност. Стојан бил во затвор 15 дена. Бидејќи за тоа време жителите на селото Гавато не успеале да прибават докази за неговата ајдутска дејност и бидејќи Абдулгани од битолското маало „Искендер-бег“ гарантирал дека ќе го доведе в суд кога ќе се побара, Стојан бил пуштен од затвор. Така за Стојана не се знае сигурно да ли бил ајдутин или бил само наклеветен. Ова се случило меѓу 28 септември и 7 октомври 1659 година.⁷⁷⁾

Петко и Дојчин од село Кишево, Битолско. Овие двајца и неколку други ајдути од селото Кишево ги нападнале јуруците Коџа Мусли, Беќир, Муса и Халил што дошле од Солунската околија како откупувачи на волната на Хаџи Мустафа-ага од градот Битола во летното пасиште на селото Острец, Битолско. Ајдутите се наоѓале близу до пасиштето на Острец и кога разбрале дека дошле откупувачите на волната ги нападнале ноќе во конакот. Ајдутите им ограбиле 3.800 акчиња, две сабји, една пушка, еден топуз, еден тулбена, една кабаница од црна аба и други предмети. Јуруците биле ранети од ајдутите со сабји и секири по главите и по другите делови на телото. Потоа, така ранети јуруците дошле в суд и се жалеле. Ова се случило меѓу 18 и 26 август 1661 година.⁷⁸⁾

Ѓорго Лагор од село Буково, Битолско. Во ова лице власта се сомневала дека бил ајдутин. Меѓутоа, жителите на селото Буково во 1661 година гарантирале дека немал врска со ајдутство.⁷⁹⁾

Стојко Дојран од село Буково, Битолско. Власта се сомневала дека и ова лице било ајдутин. Меѓутоа, многу лица од селото Буково во 1661 година гарантирале во судот дека не се пројавил со бунт и ајдутство.⁸⁰⁾

Сидор од село Радобор, Битолско. Не е позната дејноста на овој ајдутин, но сигурно имал голема дејност штом бил обесен. Сидор оставил еден празен плац во соседство на Роман, син на Рајко од истото село. Забитот на селото Радобор го продал плацот на Сидор, кој бил околу еден евлек,⁸¹⁾ за 400 акчиња на споменатиот Роман. Продажбата била извршена на 23 април 1662 година.⁸²⁾

Брајан од село Злокукани, Битолско. Дење и ноќе се движел со ајдути и упаднал во куката на Мехмед-ага каде што ограбил 2 овци и други предмети. Месото и маслото од закланите

77) Сицил 17, лист 32б, бр. на док. 2.

78) Сицил 18, лист 6а, бр. на док. 3.

79) Сицил 18, лист 7б, бр. на док. 2.

80) Сицил 18, лист 7б, бр. на док. 2.

81) Евлек — мерка за површина, еднаква на четврт дулум.

82) Сицил 18, лист 33б, бр. на док. 1.

овци, како и другите предмети му биле најдени закопани во шталата на Агзи Ачик-бег Заде каде што тогаш живеел. Уште порано, во друштво со други ајдути, Брајан упаднал во чифликот на Мустафа Челеби од село Мало Влахче каде што отепал две до три лица. Потоа, влегол во бавчата на Осман-бег што се наоѓала на периферија на Битола, го отепал зимијата што се наоѓал таму и однел разни предмети. Повеќе сведоци тврделе пред судот дека Брајан бил голем бунтовник. Бил осуден на смрт и на 18 јуни 1662 година бил даден на битолскиот забит да го егзекутира.⁸³⁾

Нестор од село Дихово; Стојо од село Секирани; Велче, син на Божан од село Мал Герман; Петко, син на Стојан од село Мал Герман; Божан од село Раково, Битолско. Сите овие биле во дружината на арамбашата Никле, син на Скокле од село Буково. Учествувале во нападот на чифликот на Коца-бег во село Раково 1661 година и во нападите на куќите на Никола, Димо и Велко во селото Нижеполе во 1662 година. Биле фатени заедно со својот арамбаша и егзекутирани на 21 септември 1662 година.⁸⁴⁾

Јован Пападимо од село Восова, Берско. Бостанцибашијата Мехмед Уста, кој бил одреден да ги гони ајдутите во Берско, дошол во судот во Бер на 11 февруари 1668 година што бил свикан специјално за судење на Јован. Во судот Мехмед го обвинил Јована дека бил подолго време ајдутин и со други ајдути ги нападнал селата Палатица и Кастанија во Берско и извршил повеќе убиства. Јован не ги признавал обвиненијата и затоа биле сослушани сведоците Христо Анастас и Евстат Пападимо, жители од неговото село. Тие изјавиле дека Јован секогаш се дружил со ајдути, дека ограбувал имоти и убивал луѓе и барале да го снема од лицето на земјата. Врз основа на овие обвиненија судот го осудил Јована на смрт со бесење.⁸⁵⁾

Митре Кирјас од село Инешел⁸⁶⁾, Берско. Мубаширот Ахмед, кој бил одреден да ги гони ајдутите во Берско, го фатил Митрета и го предал на судот во Бер. Го обвинил дека повеќе години бил ајдутин и дека со други ајдути одел по селата и градовите и ги ограбувал богатите жители. Митре признал дека бил ајдутин три години и дека ноќе со други 11 ајдути влегол во селото Елманли и ја ограбил куќата на еден христијанин. Од ограбените работи, кои си ги поделиле, му припаднал дел од 25 акчиња. За ова сослушување се составил акт на 22 март 1688 година.⁸⁷⁾

⁸³⁾ Сицил 18, лист 41а, бр. на док. 2.

⁸⁴⁾ Сицил 18, лист 51б, бр. на док. 2.

⁸⁵⁾ Архивон Вероиаз, док. бр. 53

⁸⁶⁾ Ова село уште се вика и Нишел. Постојат Големо Ниша и Мало Ниша т.е. Бујук Инешел и Кучук Инешел.

⁸⁷⁾ Архивон Вероиаз, док. 56.

Стојо, син на Ковач од село Цван и браќата Цветко и Јован од село Тепавци, Битолско. Овие тројца заедно со уште 30 други ајдути чии имиња не се познати нападнале еден еврејски трговски караван.⁸⁸⁾ Некои придружници на караванот биле отепани, а некои ранети и ајдутите го ограбиле целиот имот во вредност од 6 товари акчиња.⁹⁰⁾ Тоа била огромна вредност бидејќи се знае дека еден товар изнесувал 100.000 акчиња. Нападот се случил во летото 1668 година. Бидејќи преживеаните Евреи се жалеле до Високата Порта, за мубашир бил одреден Кара Јазаци Али-ага со задача да ги фати ајдутите што зеле учество во овој напад. Али-ага успеал да го фати само Стојо Ковач од село Цван за кого постоеше сомневање дека бил еден од учесниците во нападот. Меѓутоа, Стојо не признавал и ја негирал тужбата на Евреите и покрај фактот што против него сведочеа повеќе жители од неговото село, кои тврделе дека бил ајдутин и дека зел учество во нападот.⁹¹⁾ Понатака не се знае за судбината на овој ајдутин. Што се однесува до другите двајца, браќата Цветко и Јован, синови на Богдан од село Тепавци, се знае дека биле фатени и престојувале неколку месеци во затвор, а потоа преку субашата на нивното село Мехмед-бег, кого тие го ополномоштиле, се заклучил договор меѓу двете сопернички странки и тоа: Цветко и Јован да ги обештетат Евреите со 7.000 акчиња, а тие да се откажат од понатамошна тужба. Бидејќи договорот се заклучил, тие биле пуштени од затвор.⁹²⁾

Рале, Петко, Кирко и Јован. За овие четворица не се знае од кои села биле. Познато е само дека биле чифчии и дека живееле во чифликот наречен „Хасан-ага огли чифлиги“ кој се наоѓал во близината на селото Борешница. Овие четворица со уште други 40—50 ајдути во февруари или март 1669 година ја нападнале куќата на Јано во селото Борешница, Леринско, му го ограбиле имотот и храната, му зеле 50.000 акчиња и му ја запалиле куќата во која изгореле христијанката Бабиша и мајката на Јано.⁹³⁾

Нико од село Кишево, Битолско. За овој ајдутин сосем малку се знае. Во пролетта 1669 година со 12 ајдути влегол во куќата на Петко, керамитчија од селото Борешница, Леринско, му го ограбил имотот а него го отепал. На судот признал дека го сторил ова и дека од ограбениот имот му паднал дел од 120 акчиња.⁹⁴⁾

⁸⁸⁾ Сицил 20, лист 10а, бр. на док. 1.

⁸⁹⁾ Сицил 20, лист 41а, бр. на док. 1.

⁹⁰⁾ Сицил 20, лист 10а, бр. на док. 1.

⁹¹⁾ Сицил 20, лист 9б, бр. на док. 3.

⁹²⁾ Сицил 20, лист 10а, бр. на док. 1.

⁹³⁾ Сицил 20, лист 48а, бр. на док. 1.

⁹⁴⁾ Сицил 20, лист 15а, бр. на док. 4.

Марко, син на Столе од село Сопотница, Битолско. За овој ајдутин исто така постојат сосем малку податоци. Се знае само дека Марко бил фатен од забитот на неговото село Хасан Челеби, кој го обвинил дека бил ајдутин и дека правел бунт во земјата. Против Марко сведочеа и многу жители од неговото село кои, како и забитот, барале Марко да се уништи. Не се знае што станало понатака со овој ајдутин. Документот што е од месец мај 1669 година завршува само со „да се постанат според Шеријатот“.⁹⁵⁾

Неделко, син на Михо од село Мојно, Прилепско. Неделко бил од селото Мојно, а потоа се населил во селото Буф. Во мај 1669 година спахијата на селото Клабучиште го фатил Неделка и го довел во судот каде го обвинил дека бил ајдутин и дека се трудел да прави бунт во земјата. Неделка го обвинувал и многу жители од неговото село како муслимани така и христијани и сите барале да се уништи. Неделко ги отфрлувал обвинувањата и ништо не признавал. За натамошната судбина на Неделко ништо не е познато.⁹⁶⁾

Марко од село Боиште, Битолско. Во втората половина на мај 1669 година во присуството на многу угледни граѓани од Битола, како и жители од околицата, се водеше судска расправа против ајдутиот Марко. Тој беше обвинет дека цели 15 години бил ајдутин или сарице⁹⁷⁾ на бунтовникот Хасан-паша. Повеќе собирачи на даноците го обвинија дека не ги давал царските даноци, цизиего и нузудот, ја подбунтувал рајата да не ги дава даноците и бил причина што се забавило собирањето на даноците за 1668 и 1669 година. Беше обвинет дека го навредувал падишахот, Шеријатот и улемите и дека изјавил: „Вие ги рушивте нашите цркви, ние исто така ќе ги рушиме вашите џамии. Нашите свештеници се подобри од вашите оци“. Од сето ова се гледа односот на ајдутите спрема падишахот и владеачката класа, како и спрема владеачката идеологија и вера — исламот. Исто така се потцртува соработката на Марко со бунтовникот Хасан-паша при кого бил сарице. За сето ова Марко бил осуден на смрт и бил даден на вилаетскиот забит да го егзекутира.⁹⁸⁾

Коста Димо од село Продром, Берско. Коста бил овчар во манастирот кај селото Продром, а кога станал ајдутин бил во дружината на арабашата Калогир, која во Берско дејствувала во пролетта и летото 1669 година. Во јуни истата година Коста бил фатен од забитот на градот Бер Умер-ага и го предал на суд. Коста признал дека навистина бил во дружината на Калогир 7—8 месеци, т.е. од ноември 1668 до јуни 1669 година и

⁹⁵⁾ Сицил 20, лист 24б, бр. на док. 1.

⁹⁶⁾ Сицил 20, лист 24б, бр. на док. 3.

⁹⁷⁾ Вид граѓанска милиција во Турција.

⁹⁸⁾ Сицил 20, лист 26б, бр. на док. 1.

дека зел учество нападот на куќата на Панајот во село Раѓани. Во својот исказ Коста дава подробности како била нападната куќата на Панајот и вели дека половината од дружината била околу куќата и чувала стража, а другата половина влегла внатре, го убила Панајота и го ограбила. Тој бил во онаа група што била околу куќата и не зел учество во убиството на Панајот. Како сведоци беа повикани калуѓерите Велизар Димо и Игњат Јован, кои изјавиле дека Коста бил долго време ајдутин и дека тој го убил Панајота. Врз основа на овие искази на ден 18 јуни 1669 година судот донесе одлука Коста да биде обесен и да се предаде на споменатиот забит Умер-ага за да ја изврши казната.⁹⁹⁾

Алеко, син на Никола од село Фламбурџ (?), Берско. Алеко бил овчар во споменатото село, а потоа бил обвинет дека станал ајдутин и дејствувал со уште тројца други ајдути. Една вечер овие четворица го издупчиле ѕидот на куќата во која живееле Петар и Стамат со цел да ја ограбат. Бидејќи Алеко го отфрлил ова обвинение, судот повикал 17 сведоци кои посведочиле дека пред три месеци, една вечер, чуле повици од Петар и Стамат и кога излегле виделе дека четворица ајдути го издупчиле ѕидот од нивната куќа и дека меѓу ајдутите бил и Алеко кого успеале да го фатат, а другите тројца избегале. На ден 13 март 1670 година судот донел пресуда Алеко да биде испратен на лаѓа како веслач сè додека не се опамети.¹⁰⁰⁾

Константин, син на Нико од село Биково, Берско. Мартолоосбашијата Теодос успеал да го фати Константина, го довел во суд и го обвинил дека бил ајдутин кој убивал луѓе и грабел имоти. Бидејќи Константин не ги признаваше овие обвиненија, беа повикани четворица сведоци од неговото село и тројца од селото Скутина, кои ги потврдија обвиненијата на мартолоосбашијата.¹⁰¹⁾ Судскиот претрес бил на 17 мај 1670 година и Константин бил осуден на смрт со бесење.¹⁰²⁾ Земајќи го предвид времето кога бил фатен (мај 1670 година), како и тоа дека го фатил Теодос, кој ги има фатено сите ајдути од дружината на арабашата Калогир, може да се мисли дека и Константин, веројатно, бил еден член на таа дружина.

Христо Влаху и Димо Влаху од казата на Цума Пазари. Изгледа дека овие двајца биле браќа и според имињата веројатно биле Власи. Се знае дека биле во дружината на познатите арабашки Калогир и Пердикар и дека зеле учество во нападот на куќите на Стамат и Павле од село Горна Ложица. Во овој напад бил фатен еден нивни другар Панајот Графа, но тие ус-

⁹⁹⁾ Αρχειον Βεροιας, док. 57

¹⁰⁰⁾ Исто, док. 60

¹⁰¹⁾ Αρχαιολογ, док. 6

¹⁰²⁾ Αρχειον Βεροιας, док. 61

пеале да избегаат и понатамошната нивна судбина не е позната. Последен пат се споменуваат во јуни 1670 година.¹⁰³⁾

Панајот Графа од село Кустохор, Берско. Мартолозот Теодоси, кој бил одреден да ги гони ајдутите во Берско, во судот го обвини Панајота дека бил ајдутин во дружината на прочуените и ликвидираниите арамбаша Калогир и Пердикар и како таков ограбувал патници и убивал луѓе. Панајот ги откажувал обвиненијата и затоа биле повикани 9 сведоци од селото Горна Ложица, кои потврдиле дека навистина бил ајдутин и дека во нивното село бил фатен кога ги грабел имотите на Стамат и Павле.¹⁰⁴⁾ По сведочењето на овие, Панајот признал дека верно неколку месеци бил во дружината на Калогир и Пердикар и дека заедно со Христо Влаху и Димо Влаху од казата на Цума Пазари ги нападнал куќите на Стамат и Павле во селото Горна Ложица. Во јуни 1670 година за овој настан се водел записник, но не се споменува со каква казна бил осуден Панајот.¹⁰⁵⁾

Угрин, син на Митре од село Базерник, Битолско. Алајбегот на Левиот Ракав Хамза-бег кој бил одреден да ги гони ајдутите, во септември 1670 година го фатил Угрин и го обвинил дека е ајдутин. Бидејќи Угрин не признавал, како сведоци во судот биле доведени двајца зимии, кои потврдиле дека Угрин бил ајдутин, дека отепал три робинки и дека правел бунт во земјата.¹⁰⁶⁾

Стамо Сари од село Долјани, Берско. На 28 септември 1670 година селанецот Горѓи Димо од селото Шел¹⁰⁷⁾, Берско, во судот, во свое име и во името на својата мајка Зора, го обвинил Стамо тврдејќи дека пред една година, во придружба со уште пет други ајдути, му влегле во куќата и му ограбиле 800 арслан грошеви, 5 оки сребро, еден гердан, еден сребрен ремен и два кафтани. За да каже каде се сокриени овие предмети, Стамо ја мачел со огин мајка му Зора, која кажала каде се предметите. На судот ги негирал овие обвиненија, но двајцата сведоци од селото Шел ги потврдија. Не е познато како Стамо бил осуден.¹⁰⁸⁾

Стојан Јован од село Делиман (?), Берско. Мартолозот Теодос, на 13 април 1671 година го донел в суд ајдутинот Стојан и го обвинил дека бил во дружината на прочуените арамбаша Калогир и Пердикар и дека земал учество во ограбувањето на патниците. Бидејќи Стојан не ги признавал обвиненијата, биле повикани седум сведоци, кои изјавиле дека Стојан

¹⁰³⁾ Исто, док. 62.

¹⁰⁴⁾ Арματοлои, док. 7

¹⁰⁵⁾ Архивион Вероиаз, док. 62

¹⁰⁶⁾ Сицил 21, лист 20а, бр. на док. 1.

¹⁰⁷⁾ Постојат две села со ова име и тоа Долно Шел и Горно Шел и двете во Берско.

¹⁰⁸⁾ Архивион Вероиаз, док. 67

ноќно време нападнал една куќа во чифликот на Мехмед-ага во селото Луковица и ја ограбил, во селото Јанчишта го убил Ахмед-бега и неговиот син Махмуд Челеби, во селото Делиман ја ограбил куќата на Коста, а покрај реката што тече близу селото Купаново¹⁰⁹⁾ убил еден раја со непознато име. Стојан бил осуден на смрт и е предаден на забитот да ја „изврши правдата“¹¹⁰⁾

Сотир Димо, Апостол Коста и Никола Стале од село Горно Купаново, Берско. Селанецот Димитри од селото Моноспита, Берско во судот ги обвинил тројцата споменати ајдути дека во придружба со други 15 лица ноќно време ја нападнале неговата куќа во селото Моноспита и дека му ограбиле два коња, два шинела, пет шатори, петстотини акчиња, 35 аршина чоја, 35 аршина аба, 2 бакарни сада една пушка, една тепсија и други домашни работи. Бидејќи обвинетите не признавале, се привеле 5 сведоци од селото Моноспита, кои потврдиле дека ги виделе кога ја ограбувале куќата на Димитри. На 27 март 1672 година судот донел одлука овие тројца ајдути да се обесат.¹¹¹⁾

Јано Димо и Леко Пасхали од село Катаха, серфичко. Овие двајца ајдути биле обвинети од Сима, ќерка на Васил од селото Елефтерохори дека пред 64 дена, ноќно време, заедно со 5 други ајдути, влегле во нејзината куќа во селото Елефтерохори и дигнале 12.000 акчиња, 5 шатори, една веленца, две тенцериња и други домашни работи. Кога биле прашани Јано и Леко признале дека навистина пред 64 дена, водени од Умер и две жени, влегле во споменатата куќа и ја ограбиле. Судот на 27 март 1672 година донел одлука да им се исечат рацете.¹¹²⁾

Ѓорѓи Полизо од село Китрос, Берско. Главен обвинител против овој ајдутин бил Стамо Јован од село Керамиди, Солунска околија кој дошол во суд и го обвинил Ѓорѓија дека во придружба со други 10 ајдути, ноќно време упаднал во неговата куќа, која се наоѓала во село Керамиди и дека му дигнал 35 кила пченица, пет кила брашно, две веленца, 4 секири, 2 зобана,¹¹³⁾ едно тендере, две тепсии и други домашни работи. Бидејќи Ѓорѓи не ги признавал овие дела, биле доведени тројца сведоци, кои потврдиле дека Ѓорѓија се движел со ајдутите, ги напаѓал патниците и дека ја нападнал куќата на Стамо. На ден 20 април 1672 година судот донел одлука Ѓорѓи да се обеси и го дале на егзекуторот да ја изврши казната.¹¹⁴⁾

¹⁰⁹⁾ Постојат Горно и Долно Купаново.

¹¹⁰⁾ Архивион Вериоаз, док. 72

¹¹¹⁾ Исто, док. 81.

¹¹²⁾ Исто, док. 82.

¹¹³⁾ Во оригинал „уаgmurluk“ т.е. кабаница за дожд. Стоचारите од Западна Македонија го викаат зобан.

¹¹⁴⁾ Архивион Вериоаз, док. 83

Пандели Димо од село Флорија, Берско. Овој ајдутин бил во дружината на чувениот арамбаша Калогир и од ајдутите што се познати од таа дружина тој бил фатен претпоследен. Кога го фатиле во судот дошле Алексо Копар и Михо Димо од истото село, кои го обвиниле Пандели Димо дека пред четири години, како другар на убиениот арамбаша Калогир и во пријателство со повеќе други арами, влегол ноќно време во куќата на Алексо и го убил неговиот брат Стамат, а потоа влегол во куќата на споменатиот Михо Димо и мачејќи го да ги каже скриените скапоцености му нанесол рани со огин нему и на неговата жена Гранатула и потоа им ја ограбил куќата. Бидејќи Пандели Димо не признаваше, во судот беа доведени 8 сведоци кои ги потврдија горните наводи како точни. На ден 9 март 1673 година судот донел смртна пресуда и Пандели Димо е предаден во рацете на егзекуторот да ја изврши казната.¹¹⁵⁾

Мосху Кирјаку од село Неокастрон, Берско. Овој ајдутин чие име изгледа дека е влашко бил во дружината на прочуениот арамбаша Калогир и од сите ајдути во таа дружина тој бил фатен последен. И него го фатил прочуениот мартолоз Теодос, кој успеал да ја ликвидира оваа дружина. На судот Теодос го обвинил Мосху дека бил ајдутин кој ги напаѓал патниците¹¹⁶⁾. На судот Мосху сам признал дека верно бил во дружината на Калогир, дека убивал луѓе и дека учествувал во нападот на Стамат, жител на селото Флорија, Берско кого го убија, а жената на неговиот брат ја изгореле и дека исто така влегол во куќата на Михо Диму, жител на истото село, ја изгорел и неговата жена, а имотот му го ограбил. Поради сето ова на 7 април 1673 година судот го осуди Мосху на смрт со бесење.¹¹⁷⁾

Киријас Јован од село Бошова, Берско. Штом се дозна дека овој ајдутин бил фатен, во судот дојдоа четворица жители од селото Бошово кои посведочија дека Киријас им ги запалил куќите, дека бил во дружината на прочуените арамбаша Калогир и Пердикар и дека со своите другари влегол ноќе во селото Кастанија и ја урнал куќата на Ликату а имотот му го ограбил. Потоа, пак ноќе влегол насилно во куќата на Јован во село Бушјани, му го ограбил имотот а куќата му ја запалил и во неа изгорела неговата жена. Овие изјави Киријас категорички ги отфрлаше како неверни. Затоа во судот дојдоа како сведоци уште седум жители-христијани од село Бошова и еден муслиман, кои рекоа дека се очевидци на настаните. Врз основа на овие искази на 25 април 1673 година судот го осуди Киријас на смрт со бесење¹¹⁸⁾.

¹¹⁵⁾ Исто, док. 84.

¹¹⁶⁾ *Αρχιτολοι*, док 12. Во овој документ името му е запишано Zoshu Kirjaku.

¹¹⁷⁾ *Αρχιεπιφ Βεροιας*, док. 85

¹¹⁸⁾ Исто док. 86.

Караца од село Живојно, Леринско. Во октомври 1673 година Караца со уште 11 други ајдути го нападнал станот на богатиот селанец Петре во село Велушино. Во борбата која настанала меѓу ајдутите и селаните загинале двајца селани, а од ајдутите загинал само Караца¹¹⁹).

Јово, Никола и Јанко, сите од село Горно Вирово, Битолско. Пред месец јули 1676 година овие тројца ајдути го нападнале Мехмеда, собирач на даноците харач, авариз, нузул и целеб. Го нападнале во близината на селото Горно Вирово, му ги зеле парите а него го отепале. Потоа, овие тројца ајдути биле фатени и ставени во затвор. Меѓутоа, тие успеале да го потплатат кадијата Хусеин и неговиот кетхуда Алија. Секој ајдутин дал по 2000 акчиња и тие биле пуштени од затвор и избегале во непознат правец.¹²⁰)

Велко, син на Раде од село Драгош, Битолско. Велко бил фатеј само под сомневање дека бил ајдутин. Го фатил Мехмедага кој бил мубашир за гонење на ајдутите во Битолско. Бидејќи Мехмедага не можел да докаже дека Велко бил ајдутин, тој побарал гаранти. Многу жители од неговото село гарантирале дека ќе го доведат во судот кога ќе се побара. Врз основа на нивната гаранција Велко бил пуштен. Ова се случило на 9 мај 1677 година¹²¹).

Христо, син на Спирос; Стојко, син на Пејо; Јовко; Мицо; Рале, син на Бодле од село Горничево, Леринско; Мино, син на Богиа; Пејко, син на Радич; Стале, син на Белид; Дујо, син на Лазар и попот Дуко од село Чеган, Островско; поп Стојко; Христо, син на Горе; Горѓи, син на Годи; Пејо син на Калина; Стојко, син на Пејо од село Бејине, Островско¹²²). Сите овие биле дервенџии во трите споменати села¹²³) и здружени со ајдутите во летото 1679 година го нападнале јаничарот од 58-от цемаат Хасан-беше¹²⁴), син на Ибрахим и му зеле 1000 еседи грошови, една пушка, 9 аршина чоја и други предмети што ги имал при себе. Треба да се напомене дека Хасан бил мутесариф на Солунскиот санџак и доста богат човек. Како што се гледа ајдутската дружина што го нападнала Хасана броела 15 лица и тоа по 5 од секое дервенџиско село. Хасан, на судот не можел да докаже дека нападачите биле споменатите, а бидејќи тие порекнувале, меѓу нив се заклучи договор да го обештетат со 280 еседи грошови¹²⁵).

¹¹⁹) Сицил 22, лист 5б, бр. на док. 1.

¹²⁰) Сицил 23, лист 2б, бр. на док. 2; Сицил 23, лист 35а, бр. на док. 1; Сицил 23; лист 42б, бр. на док. 2.

¹²¹) Сицил 23, лист 11а, бр. на док. 1.

¹²²) Сицил 24, лист 15а, бр. на док. 3.

¹²³) Дека овие три села биле дервенџиски види др Александар Стојановски“ „Дервенџиството во Македонија“ — посебен дел.

¹²⁴) Беше ли баша, титула што се давала на видни и истакнати лица,

¹²⁵) Сицил 24, лист 15а, бр. на док. 3.

Стојан Никола од село Деспотица (?), Берско. Зулфикар Челеби ополномоштен од забитот на градот Бер Мехмед-ага да ги прогонува ајдутите во Берско успеал да го фати Стојана и пред судот да го обвини дека бил еден од ајдутите на прочуениот арамбаша Валавани и дека вршел разни убиства и грабежи. Стојан не ги признавал делата што му се припишувале и затоа биле доведени четворица сведоци сите од селото Деспотица, кои изјавиле дека споменатиот Стојан навистина се наоѓал под знамето на „баш арамијата“ Валавани и предложили да биде отепан. На 28 април 1681 година судот одлучил Стојан да биде обесен¹²⁶).

Пројо Стојан од село Брајнат¹²⁷), Берско. Пројо бил фатен од Зулфикар Челеби и донесен во суд каде што бил обвинет дека во придружба со други ајдути вршел убиства и грабеж и дека бил во дружината на арамбашата Валавани. Пројо не ги признавал обвиненијата, но бидејќи повеќе сведоци ги потврдиле, на 28 април 1681 година бил осуден на смрт со бесење¹²⁸).

Димо Хрисостомо од село Брајнат, Берско. Димо бил фатен од Ајбиди-беше, субашија на забитот на градот Бер Мехмед-ага, кој во судот го обвинил дека бил познат ајдутин кој вршел грабежи, убиства и пожари и дека бил во дружината на прочуениот арамбаша Валавани. Бидејќи Димо не ги признал обвиненијата, се довеле четворица сведоци кои ги потврдиле и врз основа на нив на 28 април 1681 година Димо бил осуден на смрт со бесење¹²⁹).

Стојко Пано од село Козлу Кој, Кајларско. Стојко бил овчар во синорот на Цума. Како ајдутин престоил повеќе време во дружината на арамбашата Валавани. Го фатил Ајбиди-беше, субаша на забитот на градот Бер Мехмед-ага. На судењето што се одржа на 18 мај 1681 година повеќе сведоци од селото Решани, Берско изјавиле дека Стојко бил познат под знамето на „баш арамите“ Валавани, Димче и Фоти и дека запалил многу куќи. Стојко бил осуден на смрт со бесење на 18 мај 1681 година.¹³⁰

Апостол Ѓорѓи од село Негуш, Берско. Абдула, полномошник на забитот од град Бер Мехмед-ага го довел Апостола во судот и го обвинил дека бил ајдутин во дружината на Валавани¹³¹). Абдула и неколку други лица муслимани — сведоци барале да се осуди на смрт. Врз основа на овие барања судот го

¹²⁶) Αρχειον Βεροιας, док. 93

¹²⁷) Ова село уште се вика и Братиништа.

¹²⁸) Αρχειον Βεροιας, док. 93

¹²⁹) Исто, док. 94.

¹³⁰) Исто, док. 95.

¹³¹) Αρχιτολοι, док. 8.

осудува на смрт со бесење. Пресудата била изречена на 20 јули 1681 година.¹³²⁾

Паску Коста од село Ставрос, Берско. Мартолозот Јован Теодос, кол бил одреден да ги гони ајдутите во Берско, успеал да го фати и да го доведе во суд Паску (Фаску) Коста, жител на селото Ставрос и го обвинил дека бил долго време ајдутин во дружината на прочуените арамбаши Калогир и Пердикар. Бидејќи Паску не признавал, во судот биле доведени двајца сведоци од неговото село, кои го потврдија исказот на мартолозот Јован и докажаа дека Паску со уште неколку други ајдути ја нападнал куќата на еден калуѓер во селото Тарамон, него го отепал и му ограбил храна и други предмети. На 3 јануари 1682 година судот го осудил Паску на смрт со бесење.¹³³⁾

Нико Спиро од село Радјани, Берско. Нико бил селанец од село Радјани, но живеел во селото Корино. Околу 15 април 1685 година со десет други вооружени ајдути Нико ја нападнал куќата на Коста Горѓи во Радјани. За да ги кажат каде им се скапоцените работи, Нико и неговите другари го мачеле Коста, а на неговата жена Пагона ѝ ги гореле градите. Кога Коста и Пагона извикале, дотрчале комшиите во помош, а ајдутите се исплашиле и избегале. Меѓу другите ајдути, комшиите го препознале Нико и тоа го изјавиле на судот. И покрај тоа што Нико не признавал на 25 мај 1685 година судот одлучил да се обеси и за извршување на казната се предал на забитот на градот Бер.¹³⁴⁾

Христо Мано од село Шел¹³⁵⁾, Берско. На судскиот претрес од 28 април 1685 година дошол Стамат, жител на селото Горна Ложица и го обвинил фатениот ајдутин Христо дека во полноќ на претходниот ден со уште 8 други вооружени ајдути влегле во неговата куќа, му го ограбиле целиот имот, а него го мачеле со огин и котек. Во време на мачењето, тој почнал да вика и му притрчале соседите во помош и успеале да го фатат Христо, а другите ајдути избегале со ограбените работи. Кога бил прашан, Христо ги признал сите наводи. Неколку жители од неговото село Шел исто така биле во судот и потврдиле дека Христо се бави со ајдуство и барале да го снема од површината на земјата. Судот го осудил на смрт со бесење и го дал на забитот Али-ага да го егзекутира.¹³⁶⁾

Горе од село Аккечели, Битола. Во април 1686 година Али-ага од Битола го обвинил пред судот Горета кој во друштво со 15 ајдути го нападнал неговиот чифлик во село Лознани и

¹³²⁾ Археион Βεροιας, док. 96

¹³³⁾ Исто, док. 98.

¹³⁴⁾ Исто, док. 110.

¹³⁵⁾ Во Берско постојат две вакви села: Долно Шел и Горно Шел.

¹³⁶⁾ Археион Βεροιας, док. 109

му го ограбил житото. Понатамошната судбина на Горета не е позната.¹³⁷⁾

Петко, син на Велчо од село Ченгел, Битолско. Овој ајдутин бил фатен од бумаширот Мустафа-ага во есента 1686 година. Во судот признал дека со 150 души ајдути, со бајрак в раце, нападнал една кула во селото Црничани, во казата на Аласоња. Од имотот што го ограбиле нему му припаднал дел од 5000 акчиња. Учествувал и во нападот на куќата на Дедебегзаде Јусуф Челеби во селото Долни Кремен, во Леринска каза. Не е познато што станало понатака со овој ајдутин.¹³⁸⁾

Коло, син на Стојко од село Магарево, Битолско. Во крајот на 1686 година мубаширот Мустафа-ага успеал да го фати Коло кој во судот признал дека бил ајдутин и тоа во дружината на арамбашата наречен „Дели Балта“. Признал дека земал учество во нападот на еден караван, кој бил начекан во дервентот Горничево и од ограбените предмети нему му припадна дел од 5 гроша. Понатамошната судбина на овој ајдутин не е позната.¹³⁹⁾

Марко, син на Димо од село Добрушево, Битолско. Марто-лосбашијата Шахин од село Дебреште, Прилепско во летото 1687 година успеал да го фати Марко во планината на селото Маково, во Мариовска нахија и во судот го обвинил дека убивал луѓе, ограбувал имоти и правел бунт во земјата. Бидејќи Марко признал дека бил ајдутин, судот донел одлука да се уништи.¹⁴⁰⁾

Митан, син на Пејо и Петко, син на Коста од село Радобор, Битолско. За овие двајца нема повеќе податоци освен дека биле во дружината на арамбашите Балабан и Бурзак и дека во 1689 година биле фатени и дадени на Мустафа-ага да ги казни, но не се споменува со каква казна.¹⁴¹⁾

Митре, син на Димо од село Граматиково, Островско. Митре бил овчар во селото Граматиково. Селото било зијамет на Дервиш-ага, кој Митрета го сметал за сомнителен. За сомнителен го сметал и мубашират Мехмед-уста. Овие двајца ги испратиле Муртеза-ага и Мехмед-ага за да го фатат. Митре се спротивставил и со стап ги нападнал. Тогаш Муртеза-ага и Мехмед-ага со сабји го нападнале и му нанеле 4 рани во рацете¹⁴²⁾ и така ранет го донеле во Битола во станот на неговиот заим Дервиш-ага. По неколку дена Митре умрел во споменатиот стан.

¹³⁷⁾ Сицил 26, лист 72а, бр. на док. 1.

¹³⁸⁾ Сицил 26, лист 54а и 55б, бр. на док. 2.

¹³⁹⁾ Сицил, 26, лист 25а, бр. на док. 2; сицил 26, лист 54б, бр. на док. 1.

¹⁴⁰⁾ Сицил 26, лист 62а, бр. на док. 2.

¹⁴¹⁾ Сицил 26, лист 10а и 10б, бр. на док. 2.

¹⁴²⁾ Сицил 28, лист 3а, бр. на док. 2.

Судската комисија извршила увид и констатирала „дека умрел од раните кои се комплицирале“. Ова се случило во втората половина на јануари или почетокот на февруари 1694 година.¹⁴³⁾

*

Од сето изложено се гледа дека ајдутството било доста распространето во Македонија во вората половина на XVII век, а веројатно и помасовно од првата половина на истиот век. Меѓу другото многубројните ајдути и нивната дејност што овде ја опишавме тоа го докажува. Иако овде се обработени само ајдути од Западна Македонија, тоа не значи дека ги немало и во другите делови на Македонија. Сигурно е дека ги имало, но за нив не постои документација.

Со цел да се уништи ајдутството што претставувало голема внатрешна опасност за Османската империја, шеријатските судови биле многу строги. Најчесто донесувале смртни казни и тоа бесење и сечење на главата. Неколку пресуди биле изречени со сечење на рацете на ајдутиот. Испраќањето ајдутин да служи на одредено време или повеќе години на галија како веслач, се сметало за блага казна. Како што се гледа од документацијата, во ова време на турската флота ѝ недостасувале веслачи, а ајдутите биле тие кои донекаде го надополнувале овој недостаток. Покрај некои селани од Румелија на кои службата на галиите им била даночна обврска, робијашите на галиите биле често пати бивши одметници и бунтовници од разни краишта на пространата Османска империја.

И покрај суровите мерки и строгите казни на шеријатските судови, ајдутството не само што не било ликвидирано туку, во првата половина на XVIII век, уште повеќе се развило.

¹⁴³⁾ Сицил 28, лист 6б и 7а, бр. на док. 3,